

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

Положба на Евреите во современост

СЕФАРДСКИ ОДГЛАСИ

Студии и сеќавања за Евреите од Македонија

Скопје, 1995

УЧЕСТВО НА ЕВРЕИТЕ ОД МАКЕДОНИЈА ВО НАРОДНООСЛОБОДИТЕЛНОТО ДВИЖЕЊЕ И РЕВОЛУЦИЈА

Жамила Колономос

Ослободување на Македонија и создавање еврејски заедници – стр.
136 (139)

Трагичната историја на Евреите од Македонија, што започна со 6 април 1941 година, денот на нападот на фашистичка Германија и неговите сателити на нашата земја, се приведуваше кон крај. Војната, нераздвоиво поврзана со страдањата и на другите народи и народности на Македонија, добиваше свој епилог благодарейќи на заедништвото на сите антифашистички сили во светот во борба против германскиот нацизам и неговите приврзаници.

На 9 септември 1944 година бугарската фашистичка влада го доживува насловниот крај, а сите нејзини органи во окупираните територии се распаѓаат.

Фашистичките војски на Германија на сите фронтови во Европа непрекинато претрпуваат порази.

Во нашата земја Народноослободителната борба на народите и народностите на Југославија бележи се поголеми успеси во ослободувањето на нашата земја и протерувањето на окупаторите.

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

Во Македонија единиците на Народнослободителната војска со големи напори и жртви успешно ги ослободуваат териториите на Македонија. Се создава 15-от корпус од македонски воени единици, кој ја продолжува борбата на Сремскиот фронт, се до крајот на војната.

Македонија до крајот на ноември 1944 година е ослободена. Во Битола нашите единици влегуваат на 4 ноември 1944 година, во Штип на 8 ноември 1944 година, а во Скопје на 13 ноември 1944 година. Во цела Македонија е воспоставена народна власт:

враќаа Евреи од единиците на Народноослободителната војска, од бугарските затвори и интернации, од фашистичките логори во Германија, од илегалниот престој и учество во антифашистички движења во Грција, Албанија, Бугарија и Италија. Главно се населува во Скопје и Битола. Иако мал број, тие ја продолжуваа долгата историска традиција да создадат еврејски општини. Од 8.000 Евреи, колку што живееја во Македонија во 1941 година, по геноцидот преживуваат само околу 200 Евреи.

Во своите родни места се

Во Битола во 1945 година е создадена еврејска верска општина на чело со Жозеф Камхи, но, поради иселувањето на нејзините членови, таа престана да постои во крајот на 1946 година.

Верувам дека две епизоди и две личности од нашата заедничка историја се посебно значајни во овој контекст.

Во 1896 година се одржа Солунскиот конгрес на Тајната Македонско-Одринска Револуционерна Организација - ТМОРО, чија активност кулминираше на Илинден, 2 август 1903-та година, кога Македонија се дигна на востание за ослободување од отоманскиот јарем. Еден од учесниците на конгресот беше и истакнатиот револуционер Рафаел

JEWISH COMMUNITY - BITOLA ЕВРЕЈСКА ЗАЕДНИЦА - БИТОЛА

Камхи, македонски Евреин од Битола, илинденец кој се бореше за македонската слобода.

Пред точно еден век, во јуни 1911 година, Димитар Влахов, македонски револуционер, борец за слобода и пратеник во Отоманското собрание, одржа говор во кој категорично се спротивстави на настојувањата да им се забрани на Евреите да се вратат назад во својата пра-татковина. Подоцна, Димитар Влахов, заедно со македонскиот револуционер Ѓорче Петров, на средбите со Теодор Херцл и Давид Бен-Гурион зборувале за продлабочување на соработката меѓу Македонците и Евреите на нивниот пат кон создавање независни и суверени држави.

Затоа, не смееме никогаш да заборавиме дека, како што Рафаел Камхи беше еден од носителите на идејата за слободна и независна Македонија, така и Димитар Влахов придонесе да остане отворен патот за идното формирање на Државата Израел. Со тоа, Македонија им се оддолжи на Евреите за нивниот вековен придонес.

Во периодот меѓу двете светски војни, многу Евреи од Македонија беа носители на идејата за повторно воспоставување на еврејскиот дом на територијата на нивните исконски корени. Оние кои останаа во Македонија и ја преживеаја монструозноста на Холокаустот, беа дел од Народно ослободителната борба во Македонија. Имињата на генералот Бено Русо, на народниот херој Естреја Овадија - Мара, на првоборците Жамила Коломонос - Цвета, Роза Камхи Русо, на борците Шами Мориц, Виктор Пардо, Аврам Анаф, Ели Фраџи, Јосеф Песо, Мордо Тодолано, Нисим Алба, Арон Ароести, Естреја Леви, Самуел Садикарио, Алберт Касорла, Алберт Русо, и многу други македонски Евреи, засекогаш ќе бидат врежани во нашата меморија.